

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ПСИХОЛОГІЇ
ТА БЕЗПЕКИ**

Кафедра менеджменту та економічної безпеки

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

кваліфікаційна робота
здобувачки вищої освіти
4 курсу заочної форми здобуття
освіти
Анни ЗВАРИЧ

Науковий керівник:
доцент, кандидат економічних наук,
ПАЦУЛА Ольга Ігорівна

Рецензент:
кандидат економічних наук, доцент
ТЕНЮХ Зоряна Ігорівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

«___» _____ 2026 р., протокол № ____

Завідувач кафедри менеджменту
та економічної безпеки

(підпис)

Львів
2026

АНОТАЦІЯ

ЗВАРИЧ А. Забезпечення економічної безпеки підприємства. Рукопис
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2026.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємства. Розглянуто підходи до визначення дефініції поняття «економічна безпека підприємства», розкрито сутність її складових, та визначено підходи до оцінки їх рівня. Надано організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства, розраховано інтегральний показник економічної безпеки та окреслено основні загрози діяльності компанії. Обґрунтовано найбільш ключові заходи протидії загрозам економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, ризики, загрози, заходи протидії загрозам

ANNOTATION

ZVARYCH A. Ensuring the economic security of an enterprise. Manuscript
Qualification work for obtaining the degree of "bachelor" in the specialty 073 "Management". - Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2026.

The qualification work is devoted to the study of theoretical and practical aspects of ensuring the economic security of an enterprise. Approaches to defining the concept of "economic security of an enterprise" are considered, the essence of its components is revealed, and approaches to assessing their level are determined. The organizational and economic characteristics of the enterprise under study are provided, the integral indicator of economic security is calculated, and the main threats to the company's activities are outlined. The most key measures to counter threats to the economic security of an enterprise are substantiated.

Keywords: economic security, risks, threats, measures to counter threats

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність економічної безпеки в системі управління	6
1.2. Складові економічної безпеки підприємства в контексті забезпечення його розвитку	14
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства	22
2.2. Оцінка інтегрального показника економічної безпеки ТОВ «ВК» та визначення ключових загроз діяльності	30
Висновки до другого розділу	38
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	40
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства сьогодні є надзвичайно високою, особливо в контексті нестабільного зовнішнього середовища, військових дій та глобальних економічних трансформацій. Це не просто теоретична концепція, а необхідна умова виживання, стійкого функціонування та розвитку бізнесу. Забезпечення економічної безпеки – це безперервний процес управління, спрямований на попередження загроз та забезпечення стабільного розвитку. В умовах високої невизначеності ця тема є стратегічним пріоритетним для будь-якого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З урахуванням актуальності чисельність наукових публікацій, які присвячені темі економічної безпеки підприємства, на сьогодні є доволі великою. Серед них праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: Андрушківа Б.М., Барановського О.Г., Васильціва Т.Г., Воропая В.А., Єпіфанова А.О., Заверухи Д., Копитко М.І., Орлика Т. та ін.

Мета кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємстві та окреслення заходів підвищення її рівня.

Завдання кваліфікаційної роботи. Завданнями кваліфікаційної роботи визначено:

- дослідження економічної сутності поняття «економічна безпека підприємства»;
- надання характеристики складовим економічної безпеки підприємства та підходів до їх оцінки;
- проведення організаційно-економічної оцінки діяльності досліджуваного підприємства;
- визначення стану економічної безпеки досліджуваного підприємства та окреслення загроз його діяльності;

- обґрунтувати рекомендації для підвищення стану економічної безпеки досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження визначено економічну безпеку товариства з обмеженою відповідальністю «Віденська кава».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи формування та забезпечення економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи було використано ряд загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Серед яких: спостереження, аналізу, дедукції та індукції – під час узагальнення наукових підходів до визначення сутності поняття «економічної безпеки»; економіко-математичні методи (аналіз відхилень, розрахунок інтегрального показника та ін.) – для оцінки стану економічної безпеки підприємства та розрахунок основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства; узагальнення та синтезу – для формування висновків.

Структура та обсяг роботи. У першому розділі роботи проведено дослідження теоретичних основ поняття економічної безпеки підприємства, окреслено сутність основних її складових та визначено підходи до визначення їх рівня. Другий розділ присвячено організаційно-економічній характеристиці підприємства, розрахунку інтегрального показника економічної безпеки та окресленню основних загроз діяльності компанії. У третьому розділі обґрунтовано найбільш ключові заходи протидії загрозам економічної безпеки підприємства.

Роботу викладено на 53 сторінках друкованого тексту, робота містить 9 рисунків, 9 таблиць, список літератури складається з 35 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність економічної безпеки в системі управління

У сучасній науковій літературі економічну безпеку підприємства часто розглядають через ширше поняття «безпека» - від грецького означає «володіння ситуацією». У різних професійних та фахових джерелах безпеку описують як стан, за якого об'єкт перебуває під захистом і не піддається негативному впливу різних чинників. У значно ширшому розумінні безпека включає захист природних, соціально-економічних, духовних і ситуаційних потреб суспільства, забезпечених такими ресурсами, як інновації, інформація та моральні цінності.

Економічну безпеку вважають універсальним поняттям, яке характеризує захищеність учасників соціально-економічних відносин на всіх рівнях – від держави до окремої особи. У загальному сенсі економічна безпека підприємства означає захист його діяльності від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Дослідження цього поняття дозволило виокремити основні чинники впливу та визначити економічну безпеку як захист інтересів підприємства від несприятливих умов середовища. Держава при цьому розглядається як один із ключових джерел потенційних загроз. Фахівці почали аналізувати безпеку підприємств з позиції окремих аспектів їх діяльності.

Науковий аналіз теоретичних підходів до поняття економічної безпеки доцільно здійснювати через систематизацію основних концепцій, що сформувалися в економічній науці. У сучасних дослідженнях це поняття розглядається як багатовимірна категорія, що охоплює стан, процес і систему забезпечення захищеності економічних інтересів суб'єктів господарювання. Економічна безпека підприємства є найнижчою ланкою в ієрархії вимірів цього поняття – глобальному, міжнародному, національному, регіональному, мікрорівні.

Негативні впливи зовнішнього середовища, а також спроможність оперативно нейтралізувати різні загрози або адаптуватися до наявних умов без шкоди для діяльності підприємства об'єднуються у понятті економічної безпеки. З іншої сторони, економічна безпека підприємства розглядається як максимально ефективне використання ресурсів, що забезпечує його стабільне функціонування.

Загалом можна виокремити кілька підходів різних науковців до трактування економічної безпеки підприємств, які узагальнено на рис 1.1.

Отож, насамперед економічну безпеку підприємства можна розглядати з позиції захисту від економічних правопорушень. І тут часто забезпечення економічної безпеки ототожнюють із протидією різноманітним злочинам економічного характеру. Проте, незважаючи на важливість аналізу таких загроз, звужувати поняття економічної безпеки лише до цього аспекту не варто, адже воно значно ширше за змістом.

Розглядаючи економічну безпеку як рівень захищеності від внутрішніх та зовнішніх загроз, розуміємо, що підприємство виступає суб'єктом економічних відносин, а його власник насамперед зацікавлений у прибутковості. Тому безпека має економічну природу, а доцільність протидії загрозам безпосередньо пов'язана з матеріальними інтересами власника.

Рис. 1.1. Напрями трактування поняття «економічна безпека підприємства» [28]

Ресурсно-функціональний підхід до розуміння економічної безпеки акцентує увагу на досягненні цілей підприємства та його стабільному функціонуванні. Відповідно у цьому випадку, економічна безпека трактується як стан найраціональнішого використання ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення сталого розвитку в поточному та перспективному періодах.

Економічну безпеку також можна розглядати як конкурентну перевагу, оскільки наявність відповідних матеріальних, фінансових, кадрових і технологічних ресурсів, а також організаційної структури стратегічним цілям підприємства формує необхідний рівень його економічної безпеки. І відносно новим підходом до трактування цього поняття є розуміння його як процесу реалізації та захисту економічних інтересів підприємства.

Досліджуючи підходи різних науковців (табл. 1.1), можна сформулювати своє визначення економічної безпеки підприємства як такого стану його функціонування, при якому забезпечується ефективне використання ресурсів, стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, а також здатність до стабільного розвитку і досягнення стратегічних цілей.

Таблиця 1.1

Сутність наукового тлумачення економічної безпеки підприємства
різними науковцями

Автор	Тлумачення
1	2
І. Стояненко [33], Н. Гуляєва, І. Вавдійчик [9]	Економічна безпека підприємства – це стан господарюючого суб’єкта, який характеризується високим рівнем захищеності від наявних загроз та небезпек. У цьому визначенні враховується поняття стійкості та перспектив розвитку компанії, однак не має акценту на конкурентних перевагах.
Р. Мальцева, [26], А. Спіфанов [13] та ін.	Економічна безпека підприємства – це забезпечення значних та важливих інтересів компанії від загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, що здійснюється через застосування системи спеціальних, соціальних та фінансово-економічних заходів. Такий підхід зосереджується на інтересах суб’єкта господарювання, що визначаються його стратегією розвитку, відповідно здійснюється увага на уникненню загрозам стратегічним інтересам. Разом з тим, дослідники не враховують потенціал компанії і його визначальну роль в системі економічної безпеки

Продовження табл. 1.1

1	2
О. Ілляшенко [16]	Розглядає спрощений підхід до поняття економічної безпеки і розуміє під нею результативне використання ресурсів чи потенціалу із виокремленням певних функціональних складових. Разом з тим, таке тлумачення, хоч і є доволі простим, вказує на врахування головних факторів впливу на ключові складові економічної безпеки підприємства
М. Кабрік [1], О. Денисов [10]	Економічну безпеку підприємства розглядають як стан суб'єкта господарювання, який забезпечується стратегією та сприяє достатній рівень і примноження соціально-економічного потенціалу, стабільний розвиток та готовність до можливих загроз його функціонуванню
О. Чеберяко, Л. Кошембар [34]	Науковці виходять з принципу синергетичного ефекту і вважають, що у сутності економічної безпеки його досягають через формування стану захищеності бізнес-процесів від впливу загроз
О. Ареф'єва, С. Мізюк, М. Ращепкін [3]	Стан економічної безпеки визначають як систему пріоритетів у взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища, щоб вони мали змогу забезпечити підприємству прибуток. Такий підхід, хоч і забезпечує комплексний та системний підхід, та все ж ускладнює визначення рівня економічної безпеки
В. Дикань, К. Божко [7]	Розглядають економічну безпеку підприємства з точки зору силового підходу як збереження комерційної таємниці та інших секретів підприємства, що звужує дане поняття і не бере до уваги інші елементи цієї категорії.
О. Ляшенко [25]	Економічна безпека підприємства – це сукупність внутрішніх та зовнішніх умов, що призводять до ефективного та динамічного зростання національної економіки, її здатності впливати на задоволення потреб суспільства, держави та окремих індивідів, забезпечуючи тим самим конкурентоспроможність на національних та міжнародних ринках, а також захист від загроз і втрат

Джерело: складено автором за даними [33, 9, 26, 25, 7, 3, 34, 10, 1, 16]

Отже, аналіз різних підходів до визначення поняття «економічна безпека» на різних етапах його розвитку дає підстави зробити висновок, що в науковій літературі не існує єдиного трактування цього терміну. Забезпечення економічної безпеки є одним із головних національних інтересів. В Україні це поняття набуло особливої актуальності з початком економічних перетворень. Світовий досвід свідчить, що економічна безпека активно застосовується в управлінській практиці та розглядається як складова національної безпеки. Економічну безпеку можна визначити як такий стан економіки, який гарантує

належний рівень соціального, політичного та територіально цілісного функціонування держави, забезпечує стабільний розвиток і захист економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз. З урахуванням цього виділяють основні складові економічної безпеки, серед яких окреслюють економічну автономію, стійкість та стабільність національної економіки та здатність до саморозвитку та прогресу.

Якщо говорити про економічну автономію, то варто зазначити, що у сучасних глобалізаційних умовах вона рідко буває абсолютною. На сьогодні склалося так, що міжнародний поділ праці сприяє взаємозалежності економік, однак автономія передбачає контроль над власними ресурсами та здатність досягати високої ефективності виробництва і якості продукції, яка забезпечує конкурентоспроможність на світовому ринку.

Стабільність стійкість національної економіки включає захист усіх форм власності, створення сприятливих умов для підприємництва, боротьбу з кримінальними проявами в економіці та забезпечення справедливого розподілу доходів для уникнення соціальної напруженості.

Здатність до саморозвитку та прогресу, що є особливо важливим у сучасному світі та передбачає створення умов для інвестицій, модернізацію виробництва, підвищення кваліфікації працівників і розвиток загальної культури, що сприяє стабільності та збереженню національної економіки.

Узагальнюючи проаналізовані висновки економічної безпеки підприємства, можна виділити певні спільні риси, а саме: забезпечення надійного захисту від негативних чинників; попередження як внутрішніх, так і зовнішніх загроз.

Очевидно, що економічна безпека спрямована на захист підприємства як системи впливу негативних факторів. Водночас будь який суб'єкт господарювання започатковує свою діяльність з метою досягнення конкретних цілей. Саме цілеспрямованість управління є ключовим принципом функціонування та розвитку системи. Внутрішні відхилення чи зміни зовнішнього середовища можуть ускладнювати досягнення цих цілей. Тому

здатність підприємства до їх досягнення варто розглядати як важливу складову його економічної безпеки.

В сучасних умовах підприємство може утримувати стійкі позиції на ринку лише завдяки створенню індивідуальної цінності для клієнтів. Для ефективної діяльності в складних умовах трансформації бізнес-середовища процес формування споживчої цінності має бути інтегрований у всі бізнес-процеси та захищений від негативного впливу. Це також є суттєвою характеристикою економічної безпеки.

Через швидкі зміни зовнішніх умов забезпечення стабільного розвитку організації потребує адаптації. У сучасних умовах, коли відбувається постійна трансформація правил ведення бізнесу конкурентні переваги отримують ті підприємства, які здатні оперативно реагувати на зміни та використовувати нові можливості. Отже, адаптивність є ще однією важливою рисою економічної безпеки.

З урахуванням зазначених характеристик і системного підходу пропонується таке визначення: економічна безпека підприємства – це система, яка комплексно підтримує його стан на такому рівні, який дозволяє забезпечити захист від внутрішніх та зовнішніх загроз, може адаптуватися до змін середовища, зберегти процеси створення доданої вартості та досягти основних цілей діяльності.

Забезпечення економічної безпеки передбачає впровадження комплексу взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підтримання стабільного функціонування підприємства та протидію загрозам. Важливо, щоб ці заходи формували єдину цілісну систему узгоджених складових та їх ефективну взаємодію. З огляду на це, цікавим є підхід окреслення істотних ознак визначення поняття економічна безпека підприємства, наведений у своїй публікації Штулер І.Ю., Шевченко Д.В. (рис. 1.2) [35].

Рис. 1.2. Істотні ознаки визначення поняття економічна безпека підприємства

Отже, сутність економічної безпеки з позиції системності полягає в тому, що кожен її складник не функціонує окремо, а взаємодіє з іншими, спільно впливаючи на досягнення кінцевого результату.

З огляду на таке розуміння економічної безпеки, доцільно розглядати систему управління нею як процес мінімізації ризиків розвитку підприємства.

Відповідно, система управління економічною безпекою має виконувати такі функції:

- отримання необхідних даних щодо потенційних загроз;
- діагностика ризиків, пов'язаних як із зовнішнім, так і внутрішнім середовищем;
- моделювання рівня захищеності суб'єкта господарювання;

- формування заходів, спрямованих на попередження ризиків для функціонування безпечного середовища;
- вчасний моніторинг тих загроз, які вже існують та ухвалення відповідних управлінських рішень щодо їх усунення;
- забезпечення підприємства необхідними ресурсами (фінансовими, кадровими, інформаційними, технологічними) для запобігання ризикам;
- проведення оцінки того рівня економічної безпеки, якого вдалося досягнути;
- створення ефективної системи контролю за функціонуванням усіх її складових.

Схематично загальну систему управління економічною безпекою компанії можна подати у вигляді рис. 1.3.

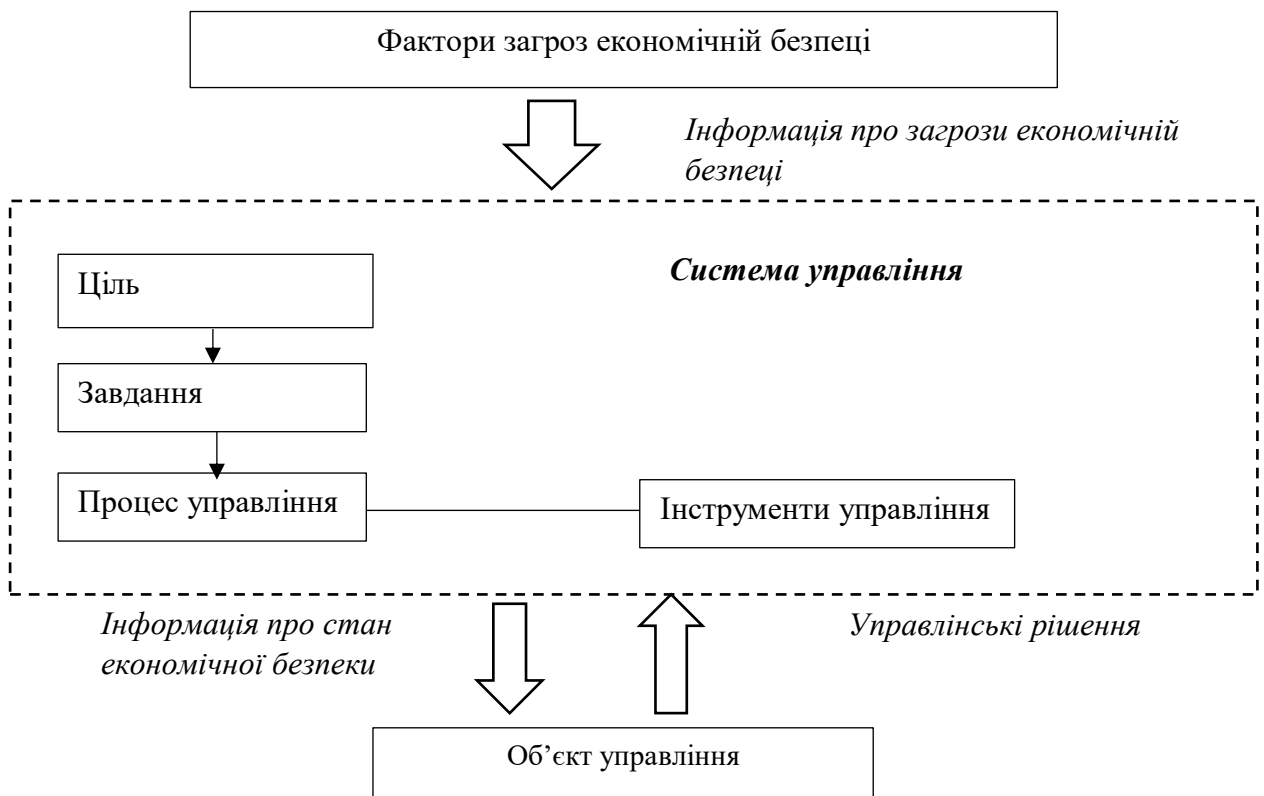

Рис. 1.3. Схема системи управління економічною безпекою підприємства [35]

Управлінська система складається з трьох основних елементів: керуючої підсистеми, об'єкта управління та системи зв'язків між ними. Для реалізації

визначених завдань у рамках економічної безпеки суб'єкта господарювання керуюча підсистема повинна включати мету, безпосередній процес управління та відповідні інструменти впливу. Взаємозв'язок між елементами забезпечується через надходження інформації про загрози економічній безпеці, стан підприємства та прийнятті управлінські рішення.

У цьому контексті управління розглядається як процес отримання й обробки необхідної інформації про рівень економічної безпеки об'єкта, наявні та потенційні загрози, а також ухвалення на цій основі управлінських рішень, що забезпечують досягнення бажаного стану. Така система покликана захищати підприємство від негативного впливу ризиків і дестабілізуючих чинників та сприяти його сталому розвитку.

1.2. Складові економічної безпеки підприємства в контексті забезпечення його розвитку

Як було зазначено нами в попередньому параграфі даної роботи, економічна безпека підприємства розглядається як стан його захищеності від загроз, що можуть негативно вплинути на результати діяльності, а також як здатність ефективно використовувати ресурси для досягнення стратегічних цілей. У контексті розвитку економічна безпека виконує такі функції:

- забезпечує стабільність функціонування компанії;
- сприяє ефективному використанню ресурсів;
- створює умови для інноваційного розвитку;
- підвищує конкурентоспроможність;
- мінімізує ризики та втрати.

З огляду на це, маємо розуміння того, що економічна безпека є не лише захисним механізмом, але й основою сталого зростання підприємства.

Економічна безпека має багаторівневу структуру, яка включає взаємопов'язані елементи (рис. 1.4).

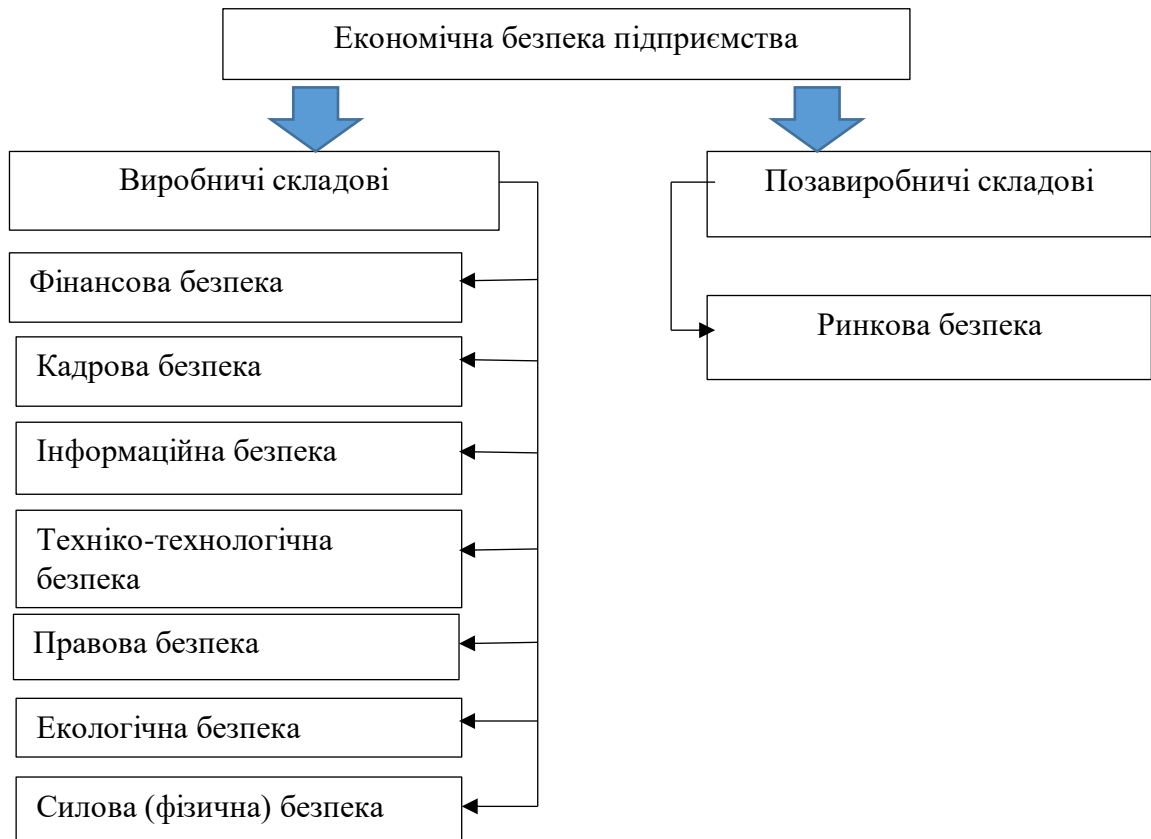

Рис. 1.4. Складові економічної безпеки підприємства

Джерело: складено автором

Фінансова безпека є базовою складовою, оскільки забезпечує стабільність грошових потоків, платоспроможність і ліквідність підприємства. Основними аспектами при цьому є: ефективне управління доходами і витратами; підтримання оптимальної структури капіталу; контроль за дебіторською і кредиторською заборгованістю; управління фінансовими ризиками. Ця складова економічної безпеки здійснює прямий вплив на розвиток компанії, адже саме за рахунок стану її ключових індикаторів є можливість здійснювати інвестування, розширювати діяльність та реалізовувати стратегічні проекти.

Кадрова складова безумовно пов'язана з персоналом підприємства як ключовим ресурсом. Тут важливим є підбір і утримання кваліфікованих працівників, а також правильно побудована система мотивації персоналу. Не менш важливим є розвиток компетенцій наявних кадрів та витоку інформації.

Цей елемент безпеки дозволяє сформувати інтелектуальний потенціал підприємства та забезпечити інноваційність його розвитку.

Інформаційна безпека передбачає захист даних та інформаційних систем. Важливими при цьому є захист комерційної таємниці, кібербезпека, контроль доступу до інформації та збереження даних. Наявність цих складових забезпечує стабільність управлінських процесів і захист стратегічної інформації.

Техніко-технологічна безпека включає розвиток технологій і технічної бази підприємства. Вона характеризується модернізацією обладнання, впровадженням інновацій, підвищенням ефективності виробництва та зниженням технологічних ризиків. За наявності достатнього рівня техніко-технологічної безпеки компанія отримує здатність до підвищення продуктивності та конкурентоспроможності на ринку.

Правова безпека забезпечує дотримання законодавства та правовий захист підприємства. За наявності достатнього її рівня компанія отримує належний юридичний супровід своєї діяльності, мінімізує правові ризики та здійснює захист інтересів у судових спорах. За рахунок цього знижується рівень отримання штрафів і втрат та забезпечується стабільність діяльності.

Екологічна безпека пов'язана насамперед із впливом підприємства на довкілля. Вона формується дотриманням екологічних стандартів, впровадженням екологічних технологій та зменшенням шкідливих викидів. Забезпечення наявності цієї складової економічної безпеки дозволяє підприємству підвищити репутацію та надати можливості для довготривалої стійкості.

Силова безпека або фізична безпека – це іншими словами захист майна та персоналу. Основними її аспектами є охорона об'єктів, контроль доступу до об'єктів та протидія крадіжкам і шахрайству. Безперечно, достатнє приділення уваги цій складовій може зменшити прямі матеріальні втрати.

Ринкова безпека – це свого роду зовнішня складова, яка відображає власне позиції підприємства на ринку. Вона характеризується систематичним

аналізом конкурентного середовища, формуванням конкурентних переваг та швидкою адаптацією до змін попиту. Цей елемент безпеки дозволяє забезпечити стабільні доходи та розширення позицій на ринку.

Усі складові безпеки є взаємопов'язаними та здійснюють безпосередній вплив один на одного. Так, фінансова нестабільність впливає на кадрову та технологічну безпеку, слабка інформаційна безпека може призвести до фінансових втрат, а проблеми з персоналом знижують ефективність управління.

Комплексний підхід до управління усіма складовими економічної безпеки дозволяє забезпечити баланс між усіма складовими та підвищити загальний рівень безпеки.

Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства ґрунтується на використанні ряду економіко-математичних та статистичних та ін. підходів, серед яких виділяють: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, економіко-математичний, а також методи оцінки ймовірності банкрутства та фінансового стану підприємства.

Отож, індикаторний підхід полягає у визначенні рівня безпеки через зіставлення фактичних показників діяльності підприємства з їх нормативними або граничними значеннями. Такі значення виступають своєрідними порогами, що відповідають певному рівню безпеки. Якщо ж ці межі порушуються, це свідчить про загрозу економічній стабільності підприємства. у межах цього підходу рівень безпеки визначається як середньозважене значення відповідності фактичним показників установленим нормативам.

Ресурсно-функціональний підхід орієнтується на оцінку ефективності використання ресурсів підприємства та його функціональних складових. Відповідно до нього, стан економічної безпеки визначається тим, наскільки ефективно підприємство використовує наявні ресурси. Цей підхід передбачає обчислення так званого інтегрального показника безпеки, який формується як середньозважене значення окремих функціональних критеріїв із урахуванням їх значущості для загального стану підприємства. Оцінка здійснюється

шляхом порівняння отриманих результатів із попередніми періодами або з аналогічними показниками інших підприємств. Це дозволяє відстежити динаміку змін і зробити висновки щодо рівня економічної стійкості.

Програмно-цільовий підхід базується на визначені системи показників, що характеризують рівень економічної безпеки підприємства з урахуванням різних сфер його діяльності – виробничої, фінансової, збутової. За такого підходу використовуються інтегровані показники та методи аналізу, зокрема кластерний і багатовимірний [8].

Економіко-математичний підхід ґрунтується на побудові функціональних залежностей між рівнем безпеки та ключовими показниками діяльності підприємства. За такого підходу пропонується моделювання різних сценаріїв розвитку компанії залежно від змін внутрішніх та зовнішніх факторів, що є важливим для формування фінансово-економічної стратегії.

Методи прогнозування дозволяють завчасно виявляти можливі кризові явища, оцінюючи рівень безпеки з точки зору перспектив майбутнього розвитку.

Підхід, що базується на аналізі фінансового стану, передбачає оцінювання економічної безпеки через ефективність використання ресурсів і загальний фінансовий стан підприємства. Він підкреслює, що безпека підприємства значною мірою залежить від його прибутковості, яка є ключовою умовою стабільного функціонування.

Проаналізувавши найбільш поширені підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, можна зробити висновок, що єдиної універсальної методики комплексної оцінки з урахуванням усіх необхідних критеріїв немає. Система оцінювання та аналізу економічної безпеки являє собою безперервну сукупність взаємопов'язаних елементів, етапів діяльності та методів, які дають змогу виявляти, оцінювати та мінімізувати вплив ризиків із найменшими ресурсовитратами.

Для здійснення комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства доцільно застосовувати методичний підхід, сформований на

основі узагальнення різних концепцій і представлений у вигляді послідовних етапів оцінювання.

Перший етап передбачає формування інформаційної бази дослідження. Джерелами інформації виступають фінансова звітність підприємства, ключові техніко-економічні показники, характеристика трудових ресурсів, екологічні фактори та ін. Другий крок передбачає відбір показників для оцінювання економічної безпеки окремих структурних складових підприємства та головним чином результативність управлінської системи економічної безпеки.

У даній кваліфікаційній роботі ми визначили набір показників, за якими будемо здійснювати оцінювання економічної безпеки досліджуваного нами підприємства (табл. 1.2).

Табл. 1.2

Основні показники стану економічної безпеки

Показники	Формула розрахунку	Характеристика показника
1	2	3
<i>Техніко-технологічна складова</i>		
Фондоозброєність	Співвідношення вартості основних засобів до кількості працівників	Показує на рівень забезпеченості працівників основними засобами
К _{ФВ} - фондovіддача	Співвідношення доходу від реалізації до середньорічної вартості основних засобів	Відображає ту кількість доходу від реалізації готової продукції, яка припадає на 1 грн. вартості основних засобів
Частка основних засобів в активах	Співвідношення середньорічної вартості основних засобів до вартості усіх активів	Показує, яку частину в активах займають основні засоби
К _{зн} - коефіцієнт зносу	Вартість зносу / Балансова вартість основних засобів	Вказує на ту суму основних засобів, яка списана на амортизацію попередніх періодів
<i>Фінансова складова</i>		
К _{окз} – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Співвідношення виручки від реалізації до середньої вартості кредиторської заборгованості	Відображає швидкість обороту кредиторської заборгованості за аналізований період
К _{одз} – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Співвідношення виручки від реалізації до середньої вартості дебіторської заборгованості	Відображає швидкість обороту дебіторської заборгованості за аналізований період

Продовження табл. 1.2

1	2	3
$K_{РА}$ - коефіцієнт рентабельності активів	Співвідношення чистого прибутку до вартості активів	Показує прибуток підприємства з кожної грн. активів
$K_{ВК}$ - коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Співвідношення чистого прибутку до вартості власного капіталу	Показує прибуток підприємства з кожної грн. власного капіталу
$K_{РП}$ - коефіцієнт рентабельності реалізованої продукції	Співвідношення чистого прибутку до собівартості реалізації	Показує прибуток підприємства з кожної грн. реалізованої продукції
$K_{Покриття}$ - коефіцієнт покриття	Співвідношення вартості оборотних активів до суми поточних зобов'язань	Відображає спроможність компанії швидко покривати свої поточні зобов'язання
$K_{ФР}$ - коефіцієнт фінансового ризику	Співвідношення залученого капіталу до власного	Вказує на суму залучених коштів, яка припадає на кожну грн. власних
$K_{авт}$ - коефіцієнт автономії	Співвідношення власного капіталу до загальної суми пасивів	Показує здатність компанії покривати зовнішні зобов'язання власними коштами
<i>Кадрова складова</i>		
$K_{пл}$ - коефіцієнт плинності	Співвідношення кількості звільнених працівників за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни до середньої кількості працівників	Відображає рух працівників на підприємстві
$K_{пп}$ - коефіцієнт продуктивності праці	Співвідношення кількості виробленої продукції до кількості працівників, які задіяні до її виробництва	Вказує на кількість продукції, яку здатні виробляти працівники за визначений час
$K_{квал}$ - коефіцієнт кваліфікованості	Співвідношення висококваліфікованих працівників до загальної кількості персоналу	Показує стан забезпеченості кваліфікованими працівниками
<i>Екологічна складова</i>		
$K_{вик}$ - коефіцієнт обсягу шкідливих викидів	Співвідношення загальних шкідливих викидів до нормативно допустимого рівня шкідливих викидів в атмосферу	Відображає ступінь перевищення шкідливих викидів в атмосферу

Джерело: узагальнено автором на основі [12, 32, 6]

Безперечно, що зазначений набір показників є далеко не вичерпним для оцінювання усіх аспектів рівня економічної безпеки, однак, це саме ті ключові показники, які ми плануємо дослідити у нашій кваліфікаційній роботі.

Висновки до першого розділу

Економічна безпека підприємства є однією з ключових умов його стабільного функціонування, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку. Її сутність полягає у здатності підприємства своєчасно виявляти внутрішні та зовнішні загрози, ефективно протидіяти їм, зберігати фінансову стійкість і забезпечувати досягнення стратегічних цілей. У сучасних умовах господарювання економічна безпека виступає комплексною характеристикою стану підприємства, що відображає рівень його захищеності від ризиків та здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Оцінювання складових економічної безпеки є важливим інструментом визначення реального стану підприємства та виявлення проблемних аспектів його діяльності. Аналіз фінансової, кадрової, виробничої, інформаційної, техніко-технологічної та інших складових дозволяє комплексно оцінити ефективність функціонування підприємства, виявити слабкі місця й сформулювати заходи щодо підвищення рівня його захищеності. Саме системний підхід до оцінювання забезпечує можливість своєчасного прийняття управлінських рішень, спрямованих на запобігання кризовим ситуаціям.

Таким чином, забезпечення належного рівня економічної безпеки та регулярне оцінювання її складових є необхідною передумовою успішного розвитку підприємства, зміцнення його ринкових позицій і підвищення ефективності діяльності в умовах нестабільного економічного середовища.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства

Підприємство «Віденська кава» (далі – ТОВ «ВК») є товариством з обмеженою відповідальністю та здійснює свою діяльність у кавовій галузі. ТОВ «ВК» засноване у 1992 році як спільна українсько-австрійська компанія та на сьогоднішній день є одним із провідних виробників і постачальників кави в Україні. Згодом, у 1999 році, підприємство стало повністю українським після викупу частки іноземного партнера. Головний офіс компанії та виробничі потужності розташовані у Львові. Основною спеціалізацією підприємства є:

- імпорт зеленої кави;
- обсмаження, переробка та фасування продукції;
- виробництво натуральної меленої та зернової кави;
- гуртова та роздрібна реалізація продукції.

Компанія працює за принципом «повного циклу» - від закупівлі сировини до реалізації готового продукту. Вона співпрацює з міжнародними постачальниками та пропонує широкий асортимент (десятки сортів кави з різних країн). За масштаби виробництва «ВК» входить до числа лідерів українського ринку кави.

Підприємство має класичну для виробничо-торговельної компанії структуру: виробничий підрозділ, відділ закупівель, збуту, логістики та адміністративне управління (рис. 2.1). Кількість працівників налічує 92 особи. Основні КВЕДи включають виробництво кави та чаю, а також гуртову торгівлю. На сьогодні, ТОВ «ВК» виробляє в середньому 350 т кави на місяць.

Основними економічними характеристиками компанії є, насамперед, стабільність та тривалість розвитку. Адже, компанія працює понад 30 років, що свідчить про її адаптивність до змін ринку та економічних умов. Вона

змогла пройти етапи трансформації української економіки та розширити свої позиції на ринку.

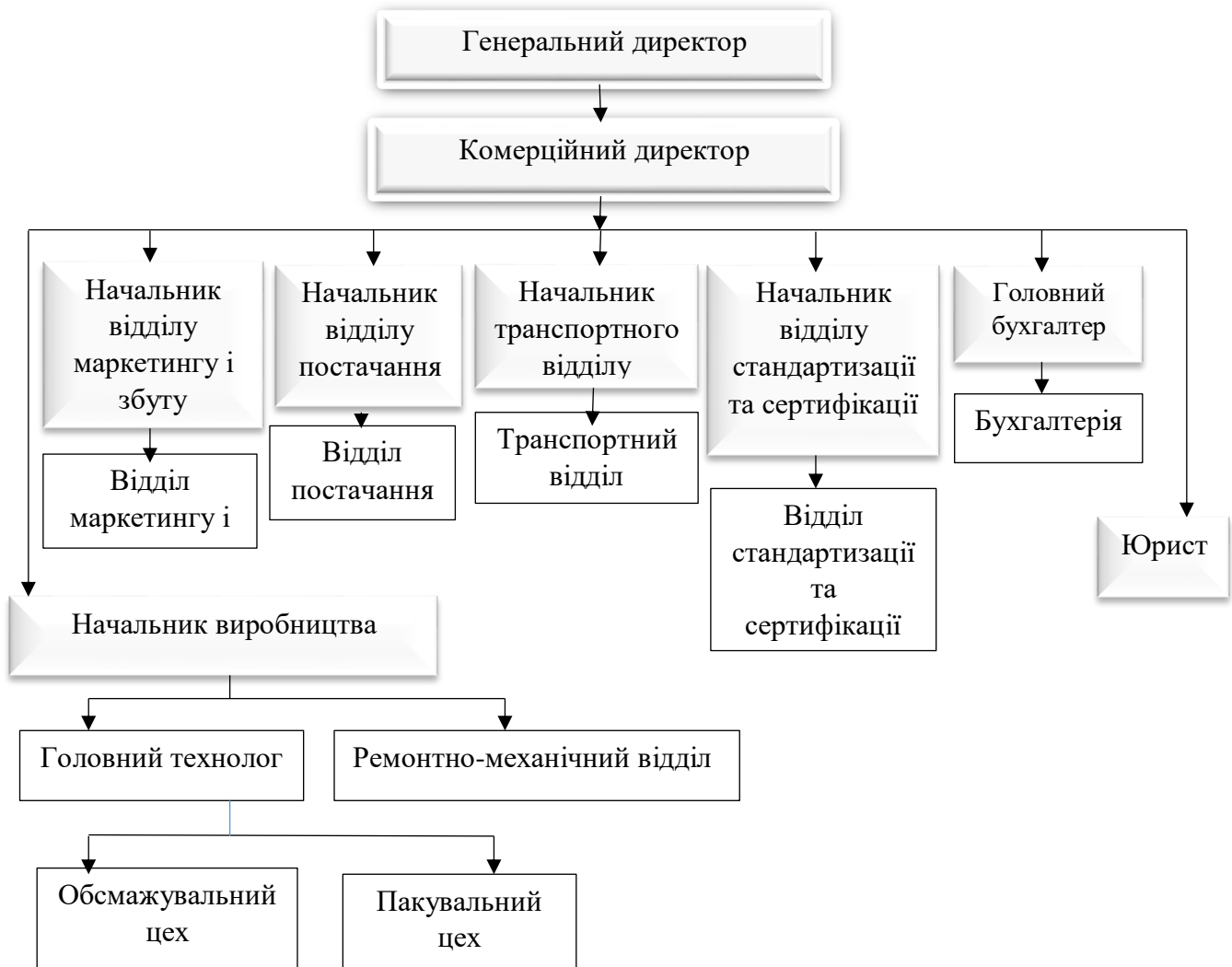

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «ВК»

Упродовж останніх років підприємство активно розширює асортимент продукції, пропонуючи різні моносорти та авторські купажі кави. Це дозволяє задовольняти потреби як масового споживача, так і більш вимогливих клієнтів.

Компанія контролює весь виробничий процес – від імпорту сировини до реалізації готової продукції. Такий підхід підвищує ефективність діяльності, знижує витрати та забезпечує контроль якості.

Останні роки характеризуються зростанням конкуренції на ринку кави в Україні, особливо з боку локальних обсмажчиків та міжнародних брендів. Попри це, «ВК» утримує позиції завдяки поєднанню якості, досвіду та впізнаваності бренду.

Компанія активно розвиває інтернет-магазин та онлайн-продажі, що стало особливо актуальним у період останніх років, коли змінилася поведінка споживачів.

Безперечно, на діяльність підприємства впливають: коливання світових цін на каву; логістичні труднощі; економічна нестабільність в Україні; зміна споживчих вподобань (зростання популярності specialty-кави). Разом із тим. Подальший розвиток залежить від інноваційності, здатності реагувати на тренди та ефективного управління витратами в умовах нестабільного економічного середовища.

Зазначимо, що на ТОВ «ВК» відбувається впровадження нових технологій та оновлення обладнання. Майно підприємства складається з основних та оборотних засобів. У табл. 2.1 проаналізуємо власне зміни у активах компанії (Додатки А – Б).

Таблиця 2.1

Аналіз зміни активів ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Показники	На кінець 2023 р., тис. грн.	На кінець 2024 р., тис. грн.	На кінець 2025 р., тис. грн.	Відхилення 2025 р. від 2023 р.	
				абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи	49135	53297	51423	2288	104,66
Основні засоби	47042	51286	49894	2852	106,06
Незавершені капітальні інвестиції	2042	1966	1608	-434	78,75
Нематеріальні активи	51	45	41	-10	80,39
Оборотні активи	157390	189021	219297	61907	139,33
Виробничі запаси	30081	31499	41426	11345	137,71
Готова продукція	26437	32594	23841	-2596	90,18
Товари	21929	20339	11176	-10753	50,96
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	73968	83010	125580	51612	169,78

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками	1709	735	634	-1075	37,09
Інша поточна дебіторська заборгованість	56	8460	4668	4612	8335,71
Грошові кошти та їх еквіваленти	872	4365	6611	5739	758,14
Витрати майбутніх періодів	1013	1718	1015	2	100,19
Всього активів	206525	242318	270840	64315	131,14

Джерело: складено автором за даними звіту про фінансовий стан ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Як бачимо, з даних табл. 2.1 підприємство збільшило вартість активів на 31,14% (на 64315 тис. грн.) у 2025 році в порівнянні з 2023 роком. Здебільшого таке зростання відбулося за рахунок збільшення оборотних активів (на 39,33% або 61907 тис. грн.), в складі яких суттєво зросли виробничі запаси (на 37,71%), дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги (на 69,78%), грошові кошти (на 758,14%).

На рис. 2.2 зобразимо структуру активів ТОВ «ВК» у 2025 році.

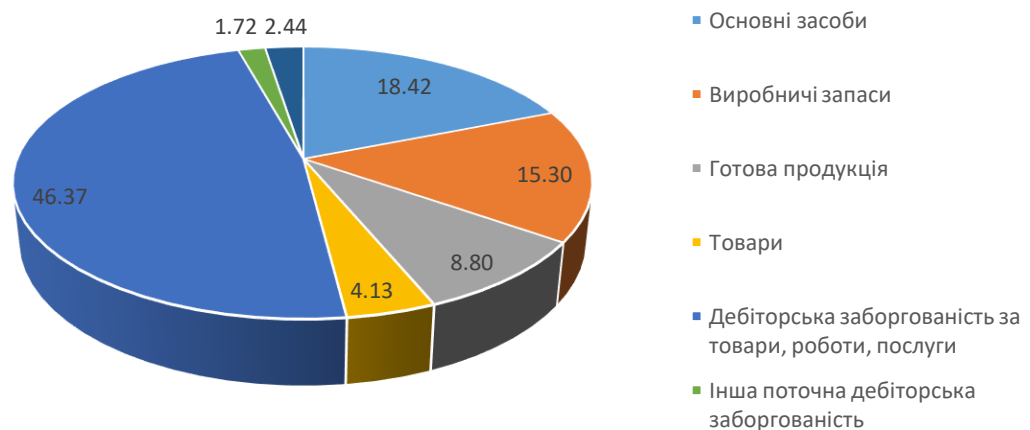

Рис. 2.2. Структура активів ТОВ «ВК» у 2025 році

Джерело: складено автором за даними звіту про фінансовий стан ТОВ «ВК» за 2025 роки

Аналіз структури активів вказує на те, що вони мають виражену концентрацію в одному елементі, що впливає на фінансову стійкість і ліквідність. Як бачимо з рис. 2.2 найбільшу частку в активах займає дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги (46,37%), що свідчить про значний обсяг коштів, «заморожених» у розрахунках із клієнтами. Така ситуація також може вказувати на проблеми з платежами або довгі терміни відтермінування платежів, що підвищує ризик зниження ліквідності.

Частка основних засобів на рівні 18,42 % є показником достатнього рівня матеріальної бази та інфраструктури для діяльності. Хоча серед активів основні засоби не є домінуючими. Питома вага виробничих запасів на рівні 15,3% свідчить про наявність ресурсів для безперервного виробництва на помірному рівні. 8,8% готової продукції вказує на невеликий обсяг нереалізованої продукції на дату балансу, що є позитивним сигналом. Поряд з тим, на структура активів ТОВ «ВК» у 2025 році показує дуже низьку частку ліквідних активів і обмежену здатність швидко покривати зобов'язання.

Загалом така ситуація з активами свідчить про їх незбалансовану структуру, майже половину активів займає дебіторська заборгованість. Низька частка грошових коштів знижує ліквідність і говорить про те, що підприємство залежить від своєчасності розрахунків із клієнтами. З огляду на це, варто оптимізувати політику управління дебіторською заборгованістю шляхом скорочення термінів оплати або ж підвищенням контролю боржників.

Фінансування майна підприємства здійснюється за рахунок власних та залучених коштів, серед яких більшу частину займають поточні зобов'язання та власний капітал. Проте, компанія також використовує довгострокові джерела залучення коштів. Аналіз джерел фінансування наведений у табл. 2.2.

За даними табл. 2.2 бачимо, що пасиви підприємства демонструють зростання за рахунок як власного капіталу, так і довгострокових зобов'язань. При цьому поточні зобов'язання залишаються відносно стабільними або навіть дещо зменшуються.

Таблиця 2.2

Аналіз джерел фінансування ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Показники	На кінець 2023 р., тис. грн.	На кінець 2024 р., тис. грн.	На кінець 2025 р., тис. грн.	Відхилення 20225 р. від 2023 р.	
				абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5	6
Власний капітал	64564	67122	68213	3649	105,65
Зареєстрований капітал	24000	24000	24000	0	100,00
Капітал у дооцінках	25746	25746	25746	0	100,00
Резервний капітал	23	23	23	0	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14795	17353	18444	3649	124,66
Довгострокові зобов'язання забезпечення	4018	34122	66339	62321	1651,05
Довгострокові кредити банків	4018	34122	66339	62321	1651,05
Поточні зобов'язання і забезпечення	137943	140574	136288	-1655	98,80
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	60965	54670	29668	-31297	48,66
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	64153	63758	76501	12348	119,25
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	992	267	520	-472	52,42
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	108	266	240	132	222,22
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	316	653	895	579	283,23
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	7448	17007	17712	10264	237,81
Поточні забезпечення	2811	3158	9049	6238	321,91
Інші поточні зобов'язання	1150	795	1703	553	148,09
Всього пасивів	206525	242318	270840	64315	131,14

Джерело: складено автором за даними звіту про фінансовий стан ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Власний капітал зріс на 5,65%, що є позитивною тенденцією та свідчить про зміцнення фінансової стійкості. Нерозподілений прибуток збільшився на 24,66%, що є дуже позитивним сигналом.

Разом з тим, різке зростання довгострокових зобов'язань за період з 2023 по 2025 рік фактично у 16 разів свідчить про активне залучення банківських кредитів, а також можливе фінансування розширення діяльності. але це також означає зростання фінансового навантаження та підвищення ризику залежності від кредиторів.

Поточні зобов'язання загалом стабільні, проте збільшилася кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги (на 19 %). Це означає, що підприємство частково погашає старі борги, але водночас нарощує операційну кредиторську заборгованість.

Загалом підприємство розвивається і нарощує фінансування, але стан пасивів стає більш ризикованим через кредитне навантаження.

На рис. 2.3 покажемо структуру джерел фінансування ТОВ «ВК» за 2025 рік.

Рис. 2.3. Структура джерел фінансування ТОВ «ВК» за 2025 рік

Джерело: складено автором за даними звіту про фінансовий стан ТОВ «ВК» за 2025 рік

Як бачимо з рис. 2.3 найбільшу частку у структурі пасивів займають довгострокові кредити банків (24,49%) та поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги (28,25%). Власне така структура вказує на використання моделі активного залучення зовнішнього фінансування (високий фінансовий важіль). Це означає, що підприємство фінансує свій розвиток та поточну діяльність переважно за рахунок позикових коштів, а не власного капіталу. Висока частка довгострокових кредитів свідчить про масштабні інвестиційні проекти: модернізацію, придбання основних засобів або розширення діяльності.

Високий рівень кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги вказує на ефективне використання комерційного кредиту – безвідсоткового фінансування від партнерів.

Разом з тим, така структура джерел фінансування є неоднозначною. З одного боку, довгострокові кредити підвищують стійкість, оскільки не потребують негайного погашення. З іншого – висока загальна частка боргів знижує фінансову незалежність.

Висока кредиторська заборгованість може спричинити проблеми з ліквідністю, якщо у підприємства недостатньо оборотних активів для її покриття. Крім цього, при зростанні відсоткових ставок або зниженні попиту, підприємство може опинитися під загрозою банкрутства.

Аналіз фінансові результати ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки наведемо у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз фінансових результатів ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Показники	2023 р., тис. грн.	2025 р., тис. грн.	Відхилення 2025 р. від 2023 р.	
			абсолютне, тис.грн.	відносне, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації	451446	703531	252085	155,84%
Собівартість реалізованої продукції	393527	626672	233145	159,24%
Валовий прибуток	57919	76859	18940	132,70%
Інші операційні доходи	13679	137749	124070	1007,01%

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5
Адміністративні витрати	18969	27365	8396	144,26%
Витрати на збут	27837	38899	11062	139,74%
Інші операційні витрати	7215	121153	113938	1679,18%
Фінансовий результат від операційної діяльності	17477	27191	9714	155,58%
Інші доходи	2343	3534	1191	150,83%
Фінансові витрати	13384	20299	6915	151,67%
Інші витрати	766	1421	655	185,51%
Чистий прибуток	4633	7194	2561	155,28%

Джерело: складено автором за даними звіту про сукупний дохід ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Дані табл. 2.3 чітко вказують на зростання прибутковості компанії та нарощення обсягів виробництва. Показники доходу від реалізації та собівартості реалізованої продукції зросли доволі суттєво за аналізований період – на 55,84 % та 59,24 % відповідно. Разом з тим суттєво зросли інші операційні доходи та інші операційні витрати, що вказує на те, що у 2025 році прибуток підприємства формувався не лише від основного бізнесу, а й від високоризикованих або разових операцій, наприклад тими, що пов'язані з коливаннями валютних курсів або ж через показники, які пов'язані із кредиторською чи дебіторською заборгованістю.

2.2. Оцінка інтегрального показника економічної безпеки ТОВ «ВК» та визначення ключових загроз діяльності

Для оцінки рівня економічної безпеки ТОВ «ВК» ми скористаємося методикою, яку описали у своїй статті науковці Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю. та Ткаченко Є.В. [31]. Цей підхід передбачає розрахунок інтегральних показників складових економічної безпеки. Так, інтегральний показник фінансової безпеки пропонують розраховувати за формулою:

$$I_{\text{ФС}} = 0,192 \times X_1 + 0,285 \times X_2 + 0,228 \times X_3 + 0,295 \times X_4, \quad (2.1),$$

де, X_1 – рентабельність продажу;
 X_2 – коефіцієнт поточної ліквідності;
 X_3 – коефіцієнт автономії;
 X_4 – коефіцієнт оборотності активів.

Виробничо-збутову складову економічної безпеки оцінюють за інтегральним показником, наведеним у формулі нижче:

$$I_{ВЗС} = 0,255 \times X_1 + 0,391 \times X_2 + 0,254 \times X_3, \quad (2.2)$$

де, X_1 – рівень завантаженості обладнання;
 X_2 – коефіцієнт зносу;
 X_3 – коефіцієнт фондівіддачі.

За даною методикою наступною складовою, яка враховується до уваги при розрахунку рівня економічної безпеки підприємства беруть техніко-технологічну:

$$I_{ТТС} = 0,267 \times X_1 + 0,298 \times X_2 + 0,245 \times X_3 + 0,190 \times X_4, \quad (2.3)$$

де, X_1 – коефіцієнт оновлення основних засобів;
 X_2 – коефіцієнт матеріалівіддачі;
 X_3 – коефіцієнт фінансування НДДКР;
 X_4 – коефіцієнт фондоозброєності.

Далі розраховують інтегральний показник кадрової складової:

$$I_{КС} = 0,318 \times X_1 + 0,356 \times X_2 + 0,326 \times X_3, \quad (2.4)$$

де, X_1 – коефіцієнт плинності кадрів;
 X_2 – коефіцієнт продуктивності праці;
 X_3 – коефіцієнт рентабельності працівників.

На основі часткових інтегральних показників визначають інтегральний показник економічної безпеки компанії:

$$I_{\text{ЕБ}} = 0,315 \times I_{\text{ФС}} + 0,185 \times I_{\text{ВЗС}} + 0,305 \times I_{\text{ТТС}} + 0,195 \times I_{\text{КС}}, \quad (2.5)$$

Інтерпретація даного показника здійснюється таким чином:

- якщо значення $I_{\text{ЕБ}}$ становить 80 – 100, то вважається, що рівень економічної безпеки підприємства є високий, а компанія є стійкою до протидії можливим загрозам;
- якщо значення $I_{\text{ЕБ}}$ становить 50 – 79, то вважається, що рівень економічної безпеки підприємства нормальний, а компанія є здатною подолати наслідки зовнішніх загроз, навіть якщо вони будуть значними;
- якщо значення $I_{\text{ЕБ}}$ становить 20 – 49, то рівень економічної безпеки компанії є низьким, а наслідки настання зовнішніх загроз можуть стати критичними;
- якщо значення $I_{\text{ЕБ}}$ становить 0 – 19, то економічна безпека практично відсутня, а компанія є неплатоспроможною та ризиковою.

На основі зазначеної методики визначимо рівень економічної безпеки компанії «ВК» за 2023 – 2025 роки. Для цього розрахуємо вихідні дані на основі даних фінансової та управлінської звітності і оформимо їх у вигляді табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника економічної безпеки ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік
1	2	3	4
рентабельність продажу, %	1,03	0,43	1,02
коефіцієнт поточної ліквідності	1,49	1,34	1,61
коефіцієнт автономії	0,45	0,38	0,34
коефіцієнт оборотності активів	2,87	2,78	3,21
рівень завантаженості обладнання	0,75	0,93	0,83

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4
коефіцієнт зносу	0,64	0,64	0,65
коефіцієнт фондівдачі	9,60	10,26	14,10
коефіцієнт оновлення основних засобів	0,09	0,07	0,01
коефіцієнт матеріалівдачі	1,19	1,20	1,04
коефіцієнт фінансування НДДКР	0,00	0,00	0,00
коефіцієнт фондоозброєності	511,32	545,59	530,79
коефіцієнт плинності кадрів	0,02	0,02	0,02
коефіцієнт продуктивності праці	19,31	22,03	29,47
коефіцієнт рентабельності працівників	50,36	29,21	76,53

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки

У табл. 2.5 наведемо розрахунок інтегральних показників складових економічної безпеки та визначимо інтегральний показник економічної безпеки ТОВ «ВК» за 2023 – 2025 роки в цілому.

Таблиця 2.5

Оцінка інтегрального показника економічної безпеки ТОВ «ВК» за
2023 – 2025 роки

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Інтегральний показник фінансової безпеки	1,573	1,372	1,680
Інтегральним показник виробничо-збутової безпеки	2,879	3,093	4,047
Інтегральним техніко-технологічної безпеки	97,530	104,039	101,163
Інтегральний показник кадрової безпеки	23,290	17,371	35,44
Інтегральний показник економічної безпеки	35,320	36,121	39,044

Джерело: складено автором

З табл. 2.5 бачимо загальну позитивну динаміку більшості складових економічної безпеки підприємства, що свідчить про поступове зміцнення його позицій та підвищення ефективності діяльності. Відбувається незначне, проте підвищення стійкості до внутрішніх і зовнішніх ризиків. Разом з тим, рівень економічної безпеки протягом всього аналізованого періоду перебуває у

діапазоні 20 – 49, що свідчить про низький його рівень та можливі критичні наслідки діяльності у випадку настання зовнішніх загроз.

Для оцінки загроз діяльності ТОВ «ВК» використає відомий усім підхід SWOT – аналізу, який шляхом дослідження факторів зовнішнього середовища, дозволить визначити фактори, які можуть негативно повпливати на його діяльність, фінансову стійкість та рівень економічної безпеки. Оцінка загроз є одним із ключових елементів методики, оскільки дозволяє своєчасно виявити ризики та розробити заходи щодо їх мінімізації.

Така методика передбачає кілька послідовних етапів. Насамперед, здійснюється аналіз зовнішнього середовища підприємства, у межах якого визначаються економічні, політичні, соціальні, технологічні та ринкові фактори, що можуть створювати небезпеку для діяльності компанії. після виявлення загроз оцінюється ступінь їх впливу на діяльність підприємства та ймовірність виникнення. Для цього часто застосовують бальну систему оцінювання або ранжування загроз за рівнем небезпеки. Це дає змогу визначити найбільш критичні ризики, які потребують першочергового реагування.

Завершальним етапом є розроблення управлінських рішень щодо нейтралізації або зниження впливу загроз. Підприємство може застосовувати диверсифікацію діяльності, удосконалення системи управління, модернізацію технологій, зміцнення фінансової стійкості та підвищення конкурентоспроможності. SWOT-аналіз є ефективним інструментом оцінки загроз, оскільки дозволяє комплексно проаналізувати ризики зовнішнього середовища та сформулювати стратегічні заходи для забезпечення стабільного функціонування й економічної безпеки підприємства.

Отож, у табл. 2.6 окреслимо сильні та слабкі сторони ТОВ «ВК», його загрози та можливості за даними наших спостережень та проведеного вище аналізу основних показників.

Таблиця 2.6

SWOT-аналіз ТОВ «ВК»

Можливості (Opportunities)	Загрози (Treats)
1	2
Зростання культури споживання кави в Україні	Коливання світових цін на каву
Розвиток онлайн продажів та e-commerce	Економічна нестабільність в Україні
Вихід на нові ринки	Зростання конкуренції (локальні бренди та міжнародні компанії)
Розширення лінійки specialty-кави	Логістичні ризики та перебої з постачанням
Співпраця з кав'ярнями та мережами HoReCa	Зміни споживчих вподобань
Впровадження інновацій у виробництві та маркетингу	Валютні коливання, що впливають на собівартість
Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Тривалий досвід роботи на ринку (понад 30 років)	Залежність від імпортової сировини
Впізнаваний бренд в Україні	Обмежена присутність у сегменті specialty-кави
Повний виробничий цикл (імпорт, обсмажування, фасування, продаж)	Конкуренція з більш гнучкими локальними обсмажувачами
Широкий асортимент продукції (зернова, мелена, купажі)	Можливі витрати на модернізацію обладнання
Налагоджені канали постачання сировини	Нижча впізнаваність на міжнародному ринку
Стабільна клієнтська база (HoReCa, роздрібні покупці, торгівельні мережі)	Високий рівень залученого капіталу
Контроль якості на всіх етапах виробництва	Високий рівень дебіторської заборгованості

Джерело: складено автором

На основі проведеного SWOT-аналізу, можемо підсумувати, що значними загрозами є коливання світових цін на каву та валютного курсу в Україні, що спричиняє інфляційні процеси та негативно позначається на собівартості продукції. Суттєва частка залученого капіталу для ТОВ «ВК» також є потенційною загрозою, однак її наслідки можна вважати помірними. Це пояснюється тим, що результати фінансового аналізу та, хоч і незначне, проте ж зростання інтегрального показника економічної безпеки свідчать про ефективне використання позикових коштів. Така тенденція вказує на

здатність підприємства вміло управляти залученими ресурсами та спрямовувати їх на розвиток виробничих потужностей.

Загалом серед основних можливостей підприємства варто виділити зростання культури споживання кави в Україні, що сприяє збільшенню попиту на кавову продукцію та розширенню ринку збуту. Важливим перспективами розвитку також є активний розвиток онлайн-продажів та електронної комерції, що дає змогу підприємству охоплювати ширшу аудиторію споживачів. Позитивним чинником є можливість виходу на нові ринки та розширення асортименту specialty-кави, що дозволяє зміцнити конкурентні позиції компанії.

Аналіз сильних сторін ТОВ «ВК» свідчить про наявність значного потенціалу для подальшого розвитку. Підприємство має тривалий досвід роботи на ринку та впізнаваний бренд в Україні, що формує довіру споживачів. Важливою перевагою є повний цикл виробництва – від імпорту сировини до фасування та реалізації готової продукції. Компанія також характеризується широким асортиментом товарів, налагодженими каналами постачання та стабільною клієнтською базою.

SWOT-аналіз компанії можна доповнити PEST-аналізом, який є інструментом стратегічного планування для оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на бізнес. Він охоплює чотири групи факторів: Political (політичні), Economic (економічні), Social (соціальні), Technological (технологічні). Метод допомагає прогнозувати ризики, можливості та визначати довгострокову стратегію розвитку, аналізуючи невідконтрольні компанії зовнішні зміни. Серед політичних факторів беруть до уваги те, який вплив здійснює держава на бізнес: податкову політику, трудове законодавство, стабільність політики уряду, торговельні обмеження, геополітичну ситуацію. Економічні фактори – це ті, що впливають на купівельну спроможність та витрати: інфляцію, відсоткові ставки, курси валют, рівень безробіття, темпи економічного зростання. Соціальними факторами є демографічні та культурні аспекти, як от зміни в стилі життя, демографія населення, рівень освіти,

культурні тренди, ставлення до здоров'я. Технологічні чинники – це вплив інновацій, а саме: поява нових технологій, автоматизація, дослідження та розробки, швидкість технологічного застарівання.

Такий аналіз дає завчасне розуміння загроз або перспектив, допомагає адаптувати бізнес-модель до змін у макросередовищі, дає обґрунтування виходу на нові ринки або запуск продуктів.

Отож, у табл. 2.7 наведемо результати PEST-аналізу для компанії «ВК».

Таблиця 2.7

PEST-аналіз факторів впливу на діяльність ТОВ «ВК»

Фактори зовнішнього середовища	Загроза	Рівень впливу
Політичні	Нестабільна політична ситуація в країні та воєнний стан	3
	Державне регулювання підприємницької діяльності	1
	Митна політика щодо імпорту кави	2
	Податкове навантаження на бізнес	2
	Вплив воєнного стану на логістику	3
Економічні	Коливання валютного курсу	3
	Рівень інфляції	2
	Зміна купівельної спроможності населення	2
	Світові ціни на каву	3
	Витрати на логістику та енергоресурси	3
	Зміна підходів банку до кредитування	3
Соціальні	Зростання культури споживання кави	1
	Популяризації кав'ярень та кавових напоїв	2
	Зміна споживчих вподобань	2
	Зростання попиту на екологічну та етичну продукцію	2
	Спосіб життя та урбанізація	2
Технологічні	Розвиток технологій обсмажування та фасування кави	2
	Автоматизація виробництва	2
	Впровадження CRM-систем та онлайн продажів	2
	Розвиток e-commerce та маркетплейсів	2

Джерело: складено автором

Виставлені бали навпроти кожного фактори визначають ступінь впливу загрози на основі моніторингу ринку. До прикладу, рівень настання такої

загрози як зміни культури споживання кави для західного регіону, в якому працює ТОВ «ВК» є малоімовірною, оскільки традиції споживання кави тут є давніми та практично не змінюються. Натомість, вплив воєнного стану на логістику може бути значним, оскільки компанія є залежною від імпорту сировини і можливостей перетину кордону. Так само, як і зміна у підходах до кредитування з боку банківської системи може здійснювати суттєвий вплив на можливості фінансування компанії, оскільки велика частка джерел фінансування є зовнішніми.

Загалом результати аналізу свідчать про те, що ТОВ «ВК» має значний потенціал для розвитку та зміцнення своїх ринкових позицій, однак потребує ефективного управління ризиками, підвищення конкурентоспроможності та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Висновки до другого розділу

ТОВ «ВК» є товариством з обмеженою відповідальністю та здійснює свою діяльність у кавовій галузі. Компанія працює за принципом «повного циклу» - від закупівлі сировини до реалізації готового продукту. Вона співпрацює з міжнародними постачальниками та пропонує широкий асортимент. За масштаби виробництва «ВК» входить до числа лідерів українського ринку кави.

Загалом ситуація з активами свідчить про їх незбалансовану структуру, майже половину активів займає дебіторська заборгованість. Низька частка грошових коштів знижує ліквідність і говорить про те, що підприємство залежить від своєчасності розрахунків із клієнтами. З огляду на це, варто оптимізувати політику управління дебіторською заборгованістю шляхом скорочення термінів оплати або ж підвищенням контролю боржників.

В цілому підприємство розвивається і нарощує фінансування, але стан пасивів стає більш ризикованим через кредитне навантаження і переважання зовнішніх джерел фінансування. Разом з тим, аналіз фінансових результатів

компанії чітко вказує на зростання прибутковості та нарощення обсягів виробництва.

Спостерігається загальна позитивна динаміка більшості складових економічної безпеки підприємства, що свідчить про поступове зміцнення його позицій та підвищення ефективності діяльності. Відбувається незначне, проте підвищення стійкості до внутрішніх і зовнішніх ризиків. Разом з тим, рівень економічної безпеки протягом всього аналізованого періоду перебуває у діапазоні 20 – 49, що свідчить про низький його рівень та можливі критичні наслідки діяльності у випадку настання зовнішніх загроз.

Результати SWOT та PEST аналізу свідчать про те, що ТОВ «ВК» має значний потенціал для розвитку та зміцнення своїх ринкових позицій, однак потребує ефективного управління ризиками, підвищення конкурентоспроможності та адаптації до змін зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливе значення в системі забезпечення економічної безпеки та пошуку шляхів її підвищення відводиться насамперед фінансовій стабілізації, адже саме фінансова складова економічної безпеки є ключовою ланкою для її формування. Визначаючи тип фінансової політики, який характерний для ТОВ «ВК», приходимо до висновку, що дана компанія характеризується агресивним підходом до фінансування своєї діяльності, оскільки їй притаманний: надлишок залучених коштів по відношенню до власних джерел; високий ступінь рентабельності реалізації та високі темпи нарощення обсягів виробництва та реалізації продукції; невисока частка власного капіталу; високий рівень дебіторської та кредиторської заборгованості. Для компаній, які ведуть таку фінансову політику, пропонуються такі можливості досягнення фінансової рівноваги: використання значного обсягу інвестиційних ресурсів на впровадження інноваційних технологій; формування стійкого бренду компанії; коригування фінансової політики у бік більш помірної; чітка кредитна політика та фінансова дисципліна; реструктуризація заборгованості [17].

На рис. 3.1 визначено напрями та етапи для забезпечення стабільності фінансового стану компанії.

Початковим кроком на шляху забезпечення стійкого фінансового стану ТОВ «ВК» є окреслення тактичних напрямів фінансової стабілізації. Тут, з одного боку, зусилля повинні бути спрямовані на скорочення розміру фінансових зобов'язань, як зовнішніх, так і внутрішніх, а з другого – на нарощення розміру тих ресурсів, які дозволять забезпечити термінове погашення зазначених зобов'язань. Ключовим при цьому, є застосування так званого принципу «забрати зайве», що дозволить відкоригувати показник поточної платоспроможності.

Рис. 3.1. Напрями та етапи для забезпечення стабільності фінансового стану ТОВ «ВК»

Джерело: складено автором самостійно

Наступний етапом стабілізації фінансового стану є оцінка можливості та необхідності використання додаткових засобів фінансування з внутрішніх джерел. Серед них можна визначити до прикладу: кошти, залучені від реалізації активів, які не використовуються; зменшення обсягу адміністративних витрат; продовження впровадження ресурсозберігаючих та енергозберігаючих технологій.

Третій напрям пов'язаний із забезпечення стійкої фінансової основи на довгостроковий період. Ключовим при цьому є отримання можливості та вдале управління маневреністю власного капіталу та грошовими коштами, щоб у разі їх нестачі була здатність заповнити цю прогалину. Серед таких заходів можна використовувати продаж дебіторської заборгованості та надлишку готової продукції, навіть якщо це потребувати зниження цін.

Система управління компанії повинна бути сформована таким чином, щоб вміти своєчасно виявляти загрози та чітко окреслювати можливі негативні наслідки їх впливу та застрахуватися на випадок їх настання. Якщо керівництво підприємства буде спроможним на основі аналізу інформації застосувати шляхи з усунення або хоча б пом'якшення несприятливих ризикових подій, то забезпечення достатнього рівня економічної безпеки досягнути буде легше. Варто розуміти, що змінюючи один із факторів для зменшення небезпеки в ефективній системі економічної безпеки виникатиме так звана ланцюгова реакція, яка торкатиметься усіх інших чинників і створюватиме механізми для нової більш результативної взаємодії. У табл. 3.1 наведемо окреслені нами підходи для убезпечення ТОВ «ВК» від впливу негативних чинників.

Таблиця 3.1

Стратегії та напрями захисту від загроз ТОВ «ВК»

Стратегії захисту	Напрями захисту
1	2
Уникнення від загроз	розірвання контрактів з партнерами, які не виконують або порушують виконання своїх зобов'язань; відмова від ризикових інвестиційних проектів; скорочення частки залучених коштів у підприємницькій діяльності; скорочення частки авансових оплат та реалізації на умовах відтермінування; формування політики ділової активності для мінімізації збитковості; диверсифікація постачальників
Локалізація загроз	окреслення тих ділянок, де визначені найбільші економічні чи фінансові зони
Убезпечення від загроз	хеджування ризиків; використання факторингу; створення фінансових гарантів в угодах з партнерами
Система компенсацій	Формування достатнього обсягу резервного капіталу для убезпечення від загроз, особливо в період воєнного стану; формування чіткої системи штрафних санкцій для тих

Продовження табл. 3.1

1	2
	партнерів, які порушують договірні умови; подальша сегментація продукції за ціновим критерієм: від низького до преміум класу; застосування цільового маркетингу для розробки нових видів продукції, зокрема в specialty сегменті
Система обмежень	визначення та розрахунок економічних та фінансових нормативів на рівні, допустимому конкретно для даного підприємства; диверсифікація клієнтських відносин, з визначенням максимального обсягу операцій, які проводяться з кожним з клієнтів; окреслення граничного обсягу використання залучених джерел

Джерело: складено автором самостійно

Безперечно, захист від загроз у кавові галузі повинен охоплювати широкий спектр заходів – від забезпечення стабільності постачання сировини до захисту інтелектуальної власності та безпеки кінцевого продукту. Насамперед, економічний і стратегічний захист повинен ґрунтуватися на диверсифікації постачальників, що дозволить зберегти постачання сировини, навіть у випадку дефіциту на кавові зерна у певному регіоні. Важливим також є захист бренду та інтелектуальної власності для запобігання підробкам та збереженості унікальних технологій обсмажування. Приділення уваги управлінню ціновими ризиками дозволить захиститися від волатильності цн на біржову каву і може здійснюватися за допомогою хеджування та укладення довгострокових контрактів.

В контексті захисту від загроз варто зробити акцент також і на забезпечення якості та безпеки продукції. Серед заходів, спрямованих на забезпечення якості продукції можна виділити: контроль якості сировини – впровадження суворих стандартів приймання зеленого зерна для запобігання потрапляння дефектної або зараженої сировини; харчову безпеку – захист від хімічних, фізичних та біологічних загроз під час виробництва, обсмаження та пакування кави; захист від фальсифікату – вжиття заходів від додавання сторонніх домішок у мелену або розчинну каву.

До заходів екологічного та соціального захисту відносимо: захист навколишнього середовища від шкідливих викидів під час переробки кави; сертифікацію та забезпечення етичних норм праці, що в свою чергу знижуватиме репутаційні ризики.

Логістичний захист з урахуванням імпорту сировини та широти ринків збуту продукції повинен ґрунтуватися на моніторингу умов транспортування (температура, вологість) для запобігання псування кави в дорозі.

Загалом, описуючи заходи для підвищення економічної безпеки, виділяють: організаційно-правові, інформаційні, технологічні та економічні (рис. 3.2).

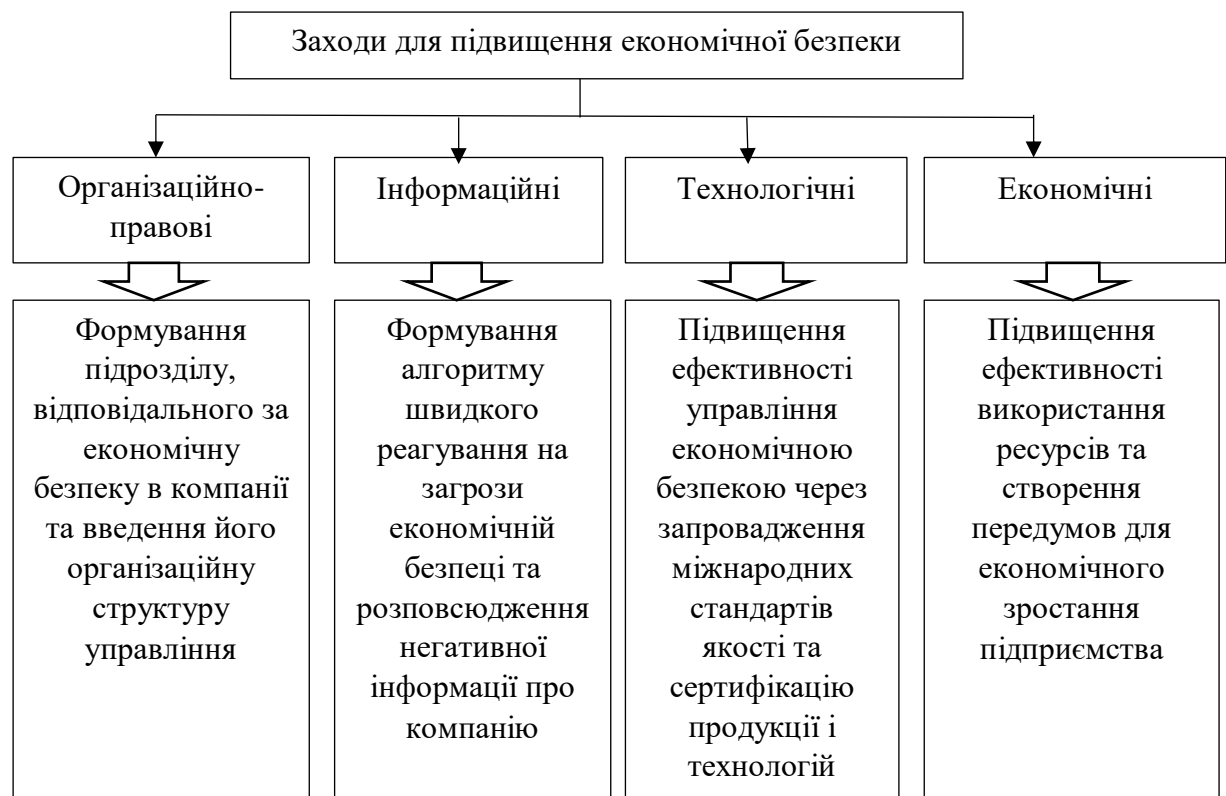

Рис. 3.2. Заходи підвищення економічної безпеки ТОВ «ВК»

Джерело: складено автором самостійно

Як висновок, зазначимо, що для успішній протидії та убезпеченню від загроз система управління компанії повинна бути здатною забезпечити компроміс між бажаннями розвитку та наявними фінансовими ресурсами, щоб не порушувати рівень платоспроможності та фінансової стійкості компанії.

Швидкість та вміння реагувати на настання ризиків дозволить компанії зберігати конкурентні позиції та бути інвестиційно привабливою на ринку кавової індустрії.

Висновок до третього розділу

Для ТОВ «ВК» характерний агресивний підхід до фінансування своєї діяльності, їй притаманний: надлишок залучених коштів по відношенню до власних джерел, високий ступінь рентабельності реалізації та високі темпи нарощення обсягів виробництва та реалізації продукції, невисока частка власного капіталу, а також високий рівень дебіторської та кредиторської заборгованості.

Система управління компанії повинна бути сформована таким чином, щоб вміти своєчасно виявляти загрози та чітко окреслювати можливі негативні наслідки їх впливу.

Захист від загроз у кавові галузі може охоплювати широкий спектр заходів – від забезпечення стабільності постачання сировини до захисту інтелектуальної власності та безпеки кінцевого продукту. Насамперед, економічний і стратегічний захист повинен ґрунтуватися на диверсифікації постачальників, що дозволить зберегти постачання сировини, навіть у випадку дефіциту на кавові зерна у певному регіоні. Важливим також є захист бренду та інтелектуальної власності для запобігання підробкам та збереженості унікальних технологій обсмажування. Приділення уваги управлінню ціновими ризиками дозволить захиститися від волатильності цн на біржову каву і може здійснюватися за допомогою хеджування та укладення довгострокових контрактів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Економічна безпека підприємства є однією з ключових умов його стабільного функціонування, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку. Її сутність полягає у здатності підприємства своєчасно виявляти внутрішні та зовнішні загрози, ефективно протидіяти їм, зберігати фінансову стійкість і забезпечувати досягнення стратегічних цілей. У сучасних умовах господарювання економічна безпека виступає комплексною характеристикою стану підприємства, що відображає рівень його захищеності від ризиків та здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

2. Оцінювання складових економічної безпеки є важливим інструментом визначення реального стану підприємства та виявлення проблемних аспектів його діяльності. Аналіз фінансової, кадрової, виробничої, інформаційної, техніко-технологічної та інших складових дозволяє комплексно оцінити ефективність функціонування підприємства, виявити слабкі місця й сформулювати заходи щодо підвищення рівня його захищеності. Саме системний підхід до оцінювання забезпечує можливість своєчасного прийняття управлінських рішень, спрямованих на запобігання кризовим ситуаціям.

3. ТОВ «ВК» є товариством з обмеженою відповідальністю та здійснює свою діяльність у кавовій галузі. Компанія працює за принципом «повного циклу» - від закупівлі сировини до реалізації готового продукту. Вона співпрацює з міжнародними постачальниками та пропонує широкий асортимент. За масштаби виробництва «ВК» входить до числа лідерів українського ринку кави. Компанія розвивається і нарощує фінансування, але стан пасивів стає більш ризикованим через кредитне навантаження і переважання зовнішніх джерел фінансування. Аналіз фінансових результатів компанії чітко вказує на зростання прибутковості та нарощення обсягів виробництва. Проте, стан активів свідчить про їх незбалансовану структуру, майже половину активів займає дебіторська заборгованість. Низька частка

грошових коштів знижує ліквідність і говорить про те, що підприємство залежить від своєчасності розрахунків із клієнтами. З огляду на це, варто оптимізувати політику управління дебіторською заборгованістю шляхом скорочення термінів оплати або ж підвищенням контролю боржників.

4. Спостерігається загальна позитивна динаміка більшості складових економічної безпеки підприємства, що вказує на поступове зміцнення його позицій та підвищення ефективності діяльності. Відбувається незначне, проте підвищення стійкості до внутрішніх і зовнішніх ризиків. Разом з тим, рівень економічної безпеки протягом всього аналізованого періоду перебуває у діапазоні 20 – 49, що свідчить про низький його рівень та можливі критичні наслідки діяльності у випадку настання зовнішніх загроз.

Результати SWOT та PEST аналізу вказують на те, що ТОВ «ВК» має значний потенціал для розвитку та зміцнення своїх ринкових позицій, однак потребує ефективного управління ризиками, підвищення конкурентоспроможності та адаптації до змін зовнішнього середовища.

5. Для ТОВ «ВК» характерний агресивний підхід до фінансування своєї діяльності, їй притаманний: надлишок залучених коштів по відношенню до власних джерел, високий ступінь рентабельності реалізації та високі темпи нарощення обсягів виробництва та реалізації продукції, невисока частка власного капіталу, а також високий рівень дебіторської та кредиторської заборгованості.

Система управління компанії повинна бути сформована таким чином, щоб вміти своєчасно виявляти загрози та чітко окреслювати можливі негативні наслідки їх впливу. Захист від загроз у кавовій галузі може охоплювати широкий спектр заходів – від забезпечення стабільності постачання сировини до захисту інтелектуальної власності та безпеки кінцевого продукту. Насамперед, економічний і стратегічний захист повинен ґрунтуватися на диверсифікації постачальників, що дозволить зберегти постачання сировини, навіть у випадку дефіциту на кавові зерна у певному регіоні. Важливим також є захист бренду та інтелектуальної власності для

запобігання фальсифікації та збереженості унікальних технологій обсмажування. Приділення уваги управлінню ціновими ризиками дозволить захиститися від волатильності цін на біржову каву і може здійснюватися за допомогою хеджування та укладення довгострокових контрактів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cabric M. *Corporate Security Management: Challenges, Risk and Strategies*. Butterworth-Heinemann, 2015.
2. Андрушків Б.М., Малюта Л.Я. Економічна та майнова безпека бізнесу: навч. посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. 2016. – 180 с.
3. Ареф'єва О.В., Мізюк С.Г., Ращепкін М.Д. Особливості формування економічного потенціалу підприємств із позицій економічної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 22. Ч.1. С. 5 – 9.
4. Бліхар В., Копитко М., Пацула О., Синенький В., Булачек В. Управлінські та правові аспекти економічної безпеки підприємств у процесі інновацій // *Фінансово-кредитна діяльність – проблеми теорії та практики*. 2021. 6(41), С. 360–368. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251445>
5. Бліхар М., Шульган І., Пацула О., Вінчук М. Економічна безпека України: стан, загрози та проблеми забезпечення в умовах глобалізації. *Науковий Вісник Національного гірничого університету*. 2025, (3): 229 – 236. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2025-3/229>
6. Васильців Т.Г., Микитюк Р.М. Удосконалення методики оцінювання рівня економічної безпеки підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2012. Вип. 22.14. С. 181 – 188.
7. Васильців Т.Г., Ярошко О.Р. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. *Науковий вісник ЛТЕУ України*. 2018. Вип. 21.2. С. 132 – 136.
8. Воропай В.А. Аналіз методичних підходів оцінки стану і рівня забезпечення системи економічної безпеки підприємства. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 257. С. 190 – 195.

9. Гуляєва Н.М., Вавдійчик І.М. Економічна безпека та стабільне функціонування підприємства. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2017. №4 (114). С. 79 – 88
10. Денисов О.Є. Комплексний підхід до оцінювання економічної безпеки галузі в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 207 – 212.
11. Дикань В.Л., Божко К.М. Стратегія забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. *Вісник транспорту і промисловості*. 2018. № 63. С. 150 – 158.
12. Дідик А.М. Економічна безпека підприємства: підручник. Львів: Львівська політехніка, 2019. 624 с.
13. Єпіфанов А.О., Пластун О.Л., Домбровський В.С. та ін. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія; за заг. ред. А.О. Єпіфанова. Суми: УАБС НБУ, 2009. 295 с.
14. Заверуха Д., Копитко М. Характеристика основних елементів сутності економічної безпеки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. 1(65). С. 19 – 24. URL: <https://snku.krok.edu.ua/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/478>
15. Загорельська Т.Ю. До проблеми формування системи управління фінансовою безпекою на підприємстві. *Вісник ДНУ. Серія В: Економіка і право*. Вип. 2, 2013. С. 243 – 247.
16. Ілляшенко О. В. Побудова системи економічної безпеки підприємства: принципові положення. *Technology audit and production reserves*. 2015. № 5/6 (25). С. 4 – 7.
17. Кобилецький В. Р., Рентабельність. Сутність та показники. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/229-rentabelnist>
18. Копитко, М. І., Маланчук, А. М. Дослідження сутності соціально-економічної безпеки підприємства в сучасних умовах розвитку. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2023 (1), 18–22.

19. Костецький В. В. Особливості здійснення фінансового оздоровлення підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет*. Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Том 26. – № 1. – С. 50-57. – ISSN 1993-0259.
20. Кравчик Ю.В., Каткова Т.І. Структурно-функціональна характеристика економічної безпеки промислового підприємства. *Інновації та сталий розвиток*. №1. 2022. С.84 – 95.
21. Кургузенкова Л.А. Економічна безпека підприємства: сутність та чинники формування її відповідного рівня. *Економіка і суспільство*. Випуск №1. 2015. С. 31 – 34. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/1_ukr/06.pdf.
22. Куцик В.І., Лупак Р.Л. Моделювання конкурентних позицій підприємств реального сектора економіки на внутрішньому ринку. *Бізнес-Інформ*. 2017. № 12 (479). С. 244 – 249.
23. Логутова, Т. Г., Нагаєвський Д.І. Економічна безпека підприємства: сутність, завдання та методи забезпечення. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2011. Т. 2. С. 204-207.
24. Лупак Р.Л., Дідич А.М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник ЛТЕУ*. 2017. Вип. 20.6. С. 248 – 252.
25. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія; 2-ге вид., перероб. Київ: НДІС, 2015. 348 с.
26. Мальцева Р.Ю. Фінансова безпека підприємства: теорія питання. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Чернівці: Ант Лтд., 2004. Вип. II С.158 – 165
27. Мороз О.В., Карачина Н.П., Шиян А.А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства. монографія. Вінниця: ВНТУ. 2011. 241 с.

28. Небава М.І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2017. 73 с.
29. Орлик О. Концептуальні підходи щодо визначення поняття «економічна безпека підприємства». Сталий розвиток економіки. № 2(35), с. 105 – 110.
30. Пацула О.І. Загрози та виклики фінансовій безпеці України в умовах воєнного стану. *Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції*/ упоряд. Цмоць У.О. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 586 с. С. 389 – 391. URL: <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/library/materialy-naukovykh-konferentsii.html>
31. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Ткаченко Є.В. Модель інтегральної оцінки економічної безпеки підприємства. Економічний вісник Донбасу № 3 (65). 2021. С.56 – 65. URL: [https://www.evd-journal.org/download/2021/3\(65\)/04-Piletska.pdf](https://www.evd-journal.org/download/2021/3(65)/04-Piletska.pdf)
32. Сосновська О.О., Житар М.О. Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 21 – 26.
33. Стояненко І., Лубенець А. Вплив діджиталізації на діяльність та економічну безпеку підприємств торгівлі. *Молодий вчений*. 2019. № 1(65). С. 516 – 519
34. Чеберяко О.В., Кошембар Л.О. Методологічні засади оцінювання економічної безпеки підприємства: зб.наук.праць; О. Яценко (гол.ред.). Київ: КНЕУ, 2019. Вип. 20. С. 156 – 175.
35. Штулер І.Ю., Шевченко Д.В. Сутність економічної безпеки та її система управління. *Актуальні проблеми економіки*. №11 (233). 2020. С. 59 – 71.

ДОДАТКИ